

Ustawa rządowa, 3 maja 1791 r.

I. Religia panująca

Religią narodową panującą jest i będzie wiara święta rzymska katolicka ze wszystkimi jej prawami. Przejście od wiary panującej do jakiegokolwiek wyznania jest zabronione pod karami apostazji. Że zaś ta sama wiara święta przykazuje nam kochać bliźnich naszych, przeto wszystkim ludziom, jakiegokolwiek bądź wyznania, pokój w wierze i opiekę rządową winniśmy i dlatego wszelkich obrządków i religii wolność w krajach polskich, podług ustaw krajowych, warujemy. [...]*

V. Rząd*, czyli oznaczenie władz publicznych

Wszelka władza społeczności ludzkiej początek swój bierze z woli narodu. Aby więc całość państw, wolność obywatelską i porządek społeczności w równej wadze na zawsze zostawały, trzy władze rząd narodu polskiego składać powinny i z woli prawa niniejszego na zawsze składać będą [...]. [...]

VI. Sejm, czyli władza prawodawcza

Sejm, czyli stany zgromadzone, na dwie izby dzielić się będą: na izbę poselską i na izbę senatorską pod prezydencją króla [...]. Sejm zawsze gotowym będzie: prawodawczy i ordynaryjny. Rozpoczynać się ma co dwa lata, trwać zaś będzie podług opisu prawa o sejmach. [...] Prawo żadne na tym ordynaryjnym sejmie, na którym ustanowione było, znoszonym* być nie może [...]. [...] Wszystko i wszędzie większością głosów udecydowane być powinno, przeto liberum veto, konfederacje wszelkiego gatunku i sejmy konfederackie [...] na zawsze znosimy. [...]*

VII. Król, władza wykonawcza

Żaden rząd najdoskonalszy bez dzielnej władzy wykonawczej stać nie może. [...] Zawarowawszy przeto wolnemu narodowi polskiemu władzę praw sobie stanowienia [...], władzę najwyższego wykonywania praw królowi w radzie jego oddajemy, która to rada Straż Praw zwać się będzie. [...] Tron polski elekcyjnym przez familie mieć na zawsze chcemy i stanowimy. [...] Dynastia przyszłych królów polskich zacznie się na osobie Fryderyka Augusta, dzisiejszego elektora saskiego, którego sukcesorem [...] z płci męskiej tron polski przeznaczamy. [...]*

VIII. Władza sądownicza

Władza sądownicza nie może być wykonywana ani przez władzę prawodawczą, ani przez króla, lecz przez magistratury, na ten koniec ustanowione i wybierane.*

* warować – gwarantować

* rząd – ustrój

* prezydencja – przewodniczenie obradom

* znoszony – unieważniony

* dzielny – dający się dzielić

* magistratura – tu: specjalny urząd

Ustawa rządowa z dnia 3 maja 1791 roku, [w:] <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/kpol/1791.html>
[dostęp: 7.06.2021].

Praca z tekstem

1. Wyjaśnij zapis o zakazie zmiany wyznania współlistniejący z zapisem zagwarantowania wolności religijnej.
2. Wskaż fragmenty konstytucji świadczące o realizacji zasady trójpodziału władzy.
3. Podaj znaczenia pojęć: apostazja, sejm ordynaryjny, sukcesor.
4. Wyjaśnij na podstawie wiedzy pozaźródłowej, dlaczego tron polski ofiarowano elektorowi saskiemu.
5. Wyjaśnij, jakie znaczenie dla Rzeczypospolitej miało zniesienie *liberum veto* i wszystkich rodzajów konfederacji.